

חלק ב': הרחבה בסוגיות נבחרות

התוצר בשנתיים הקרובות ילווה בגידול של פריון העבודה, ושל מספר המועסקים, שיביא להתייצבות שיעור האבטלה ב-2005 ולירידה נוספת בו בשנת 2006.

ההאטה בשנת 2005 מבטאת בעיקר ירידה חריפה בקצב גידולו של היצוא; זו מוסברת רק חלקית על ידי האטת ההתרחבות בשווקים העולמיים – כפי שהיא נמדדת על ידי היקף הסחר העולמי – לאחר גידול יוצא דופן בשנת 2004). ייתכן שלהאטה אצלנו תרמה גם ההרעה בתנאי הסחר החיצוניים. לעומת התנודות בשנתיים האחרונות, התחזית ל-2006 היא ששיעור גידולו של היצוא יהיה דומה לזה של הסחר העולמי.

החל מהמחצית השנייה של 2004 קצב גידולו של היצוא הואט מאוד, למרות עודף כושר ייצור ורמה נוחה יחסית של שער החליפין הריאלי. תפנית זו צפויה להביא לירידה

תחזית מקרו-כלכלית לשנים 2005 ו-2006

בשנת 2005 צפויה האטה מסוימת בקצב גידולו של התוצר, ל-3.5 אחוזים, ובשנת 2006 צפויה חזרה לקצב הגידול של 2004 – כ-4 אחוזים. שיעורי צמיחה אלו יובלו על ידי הצמיחה של התוצר העסקי, תוצאת גידולם של היצוא והצריכה הפרטית. יחד עם זאת אנו חוזים כי בשנתיים הקרובות שיעור ההשקעה בענפי המשק ימשיך לרדת, דבר שעלול לפגוע בכושר הייצור של המשק לאורך זמן. ההתפתחויות במהלך השנתיים דומות – האטה של גידול התוצר במהלך 2005 והאצה ב-2006. תנודות אלו בשיעור החזוי של צמיחת התמ"ג מבטאות בעיקר תנודות בתוצר העסקי. תחזית זו מתבססת, בין השאר, על קצב הצמיחה האיטי של ענף התעשייה במחצית הראשונה של 2005 ועל המשך הירידה של הפעילות בענף הבנייה. הגידול החזוי של

לוח 10: אינדיקטורים להתפתחות המשק, 2003 עד 2006

2006	2005	2004	2003	
תחזית	תחזית			
				המקורות והשימושים
(השינוי הכמותי ¹ , אחוזים)				
4.0	3.5	4.3	1.3	1. התוצר המקומי הגולמי
5.0	4.1	6.1	1.7	2. התוצר המקומי העסקי
2.9	2.5	3.9	-0.5	3. הצריכה הפרטית לנפש
0.7	1.1	-1.3	-0.8	4. הצריכה הציבורית ללא יבוא ביטחוני
3.0	0.3	-1.7	-4.9	5. ההשקעה בנכסים קבועים
3.8	3.3	3.9	-1.0	6. השימושים המקומיים (ללא יבוא ביטחוני)
7.2	5.4	14.9	6.2	7. יצוא הסחורות והשירותים
6.6	4.8	13.1	-1.0	8. היבוא האזרחי
				מאזן התשלומים
(מיליארדי דולרים, מחירים שוטפים)				
0.0	0.3	-0.2	-0.1	9. עודף היבוא האזרחי - סחורות ושירותים ²
-0.5	0.2	-0.4	-0.5	10. הגירעון בחשבון השוטר ²
				האוכלוסייה, התעסוקה, והמחירים
(שיעור השינוי, אחוזים)				
1.7	1.7	1.7	1.8	11. האוכלוסייה הממוצעת
8.4	9.1	10.4	10.7	12. שיעור הבלתי מועסקים (אחוזים מכוח העבודה)
2.6	2.5	3.0	2.0	13. המועסקים הישראלים - סך הכול
3.1	2.5	4.3	2.3	מזה: במגזר העסקי

¹ במחירי 2003

² נתוני עודף היבוא והחשבון השוטף המוצגים כאן הם נתונים המתאימים לנתוני החשבונאות הלאומית. נתון היצוא לשנת 2004 תוקן לאחרונה כלפי מעלה בכמיליארד דולרים ללא תיקון מקביל של נתוני החשבונאות, ולכן אינו מוצג כאן. מכל מקום רובו של התיקון יתקזז עם ירידה מקבילה של ההשקעה במלאים, ולכן לא ישפיע על התוצר.

בחשבון השוטף של מאזן התשלומים צפויה בשנת 2005 הרעה בסך של כחצי מיליארד דולרים⁷. הרעה זו תבטא קצב גידול ריאלי נמוך של היצוא יחסית ליבוא והרעה בתנאי הסחר. בשנת 2006 צפוי תיקון, שיבטא גידול ריאלי גבוה יחסית של היצוא.

ההנחה המרכזית העומדת בבסיס התחזית היא יציבות במצב הביטחוני-פוליטי וביצוע של תכנית ההתנתקות ללא פגיעה משמעותית בפעילות השוטפת. סטייה מהנחות אלו, שתבטא בעליית מספר הפיגועים והנפגעים מהם וכן בערעור היציבות הפוליטית, יהיו לה השלכות כלכליות נרחבות: היא תפגע מייד בענף התיירות וכן בצריכה הפרטית ובהשקעות. במצב כזה תחזית הצמיחה ל-2006 עלולה להיות נמוכה בכ-2 אחוזים מהתחזית המוצגת כאן (בהתאם לעוצמת האירועים): הצריכה הפרטית לנפש תגדל בשיעור נמוך מאוד, וכך תתרום כאחוז לירידת התוצר, ואילו הירידה הצפויה בתיירות ובהשקעה בענפי המשק (במקום העליות החזויות) יגרמו, כל אחת, לירידת התוצר בכ-0.5 נקודת אחוז.

אומדן של גידול התוצר הנובע מהשיפור בתיירות בשנת 2005⁸

אנו אומדים את גידול התוצר הנובע מהשיפור בתיירות הנכנסת ב-2004 וב-2005 לעומת שנת 2003. ב-2003 נכנסו לישראל 1.06 מיליוני תיירים, ב-2004 נכנסו 1.5 מיליוני תיירים, וב-2005 ייכנסו, להערכתנו, כ-1.9 מיליונים⁹. שיפור זה יתבטא, בין השאר, בעלייה של 320 מיליוני ש"ח בתוצר בתי המלון ושירותי האירוח בשנת 2005 לעומת 2003 ובעלייה של 380 מיליוני ש"ח בתוצר שירותי האוכל. סיכומו של דבר – השיפור בתיירות הנכנסת יחסית ל-2003 תרם גידול של 0.3 אחוז בתמ"ג ב-2004 וצפוי לתרום גידול של כ-0.2 אחוז ב-2005.

ענף התיירות רגיש מאוד למצב הביטחוני הן בישראל והן ברחבי העולם, והוא הראשון שנפגע מהרעה בו. הרעה במצב הביטחוני מביאה לנסיגה חדה ומהירה בהיקף התיירות הנכנסת, ותהליך ההתאוששות איטי. מייד עם פרוץ האינתיפאדה, בסוף ספטמבר 2000, ירד מספר התיירים

7 כאמור, הבסיס המוצג כאן אינו מעודכן, ולכן אנו מתייחסים לשינוי בלבד.

8 תודה לשמחה בר-אליעזר, ללאה ריבקין וללנה אוסטרובקי מהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה על הערות ועצות.

9 הערכה זו מבוססת על הנתון שגידול התיירות במחצית הראשונה של 2005 לעומת המחצית הראשונה אשתקד הוא 27 אחוזים, ואנו מניחים שיחס זה יישאר בעינו גם במחצית השנייה של השנה.

משמעותית בקצב גידולו של התוצר העסקי ב-2005. אין לנו הסבר ברור להתפתחות זו ביצוא, והדבר מפחית מאוד את מידת הוודאות בחיזוי התפתחותו. הנחתנו בתחזית, הנסמכת גם על מקורות מידע חיצוניים המודדים את הציפיות (כגון סקר החברות), היא כי תהיה האצה מסוימת בקצבי הגידול של היצוא.

תהליך ההתאוששות עד עתה לא היה מלווה בגידולה של ההשקעה בענפי המשק, וההשקעה במבני מגורים אף הוסיפה וירדה, בניגוד לתהליכי התאוששות בעבר. יתר על כן, אף ששוק ההון העמיד מקורות השקעה בהיקף ניכר, אלה לא הופנו, עד עתה, להשקעות ריאליות. אף על פי כן הנחנו כי יחול מפנה חיובי ברמת ההשקעה, ובמיוחד בבנייה למגורים, כבר במהלך 2005.

קצב גידולה של הצריכה הפרטית אמנם הואט במידת מה, אך זוהי בעיקר תוצאת ירידה בקצב הרכישות של מוצרים בני קיימא, ואילו הצריכה השוטפת, שתרומתה לפעילות המקומית גבוהה, צפויה לגדול בשנתיים הקרובות בשיעור דומה לזה של 2004. קצב הגידול הגבוה יחסית – יותר משני אחוזים לנפש בכל אחת משתי השנים – נתמך על ידי הפחתות מסים ועל ידי השיפור הנמשך בשוק העבודה. ההפחתה המתוכננת במס הישיר תתמקד ברמת ההכנסה הממוצעת, שבה הנטייה השולית לצרוך גבוהה יחסית; נוסף על כך הנחנו שכמחצית מהפחתת המע"מ המתוכננת תופנה לגידול הצריכה. הפחתות מסים אלו יתרמו לגידול הצריכה הפרטית כחצי נקודת אחוז. ההתאוששות הנמשכת במצב הכלכלי, וכן הירידה שהייתה בשיעור האבטלה תורמות לייצוב מגמת הגידול בצריכה השוטפת.

הצריכה הציבורית המקומית צפויה לגדול בשנתיים הקרובות בשיעור נמוך יחסית, אף כי תיתכן חריגה מסוימת מיעדי ההוצאה של הממשלה, גם עקב הוצאות הקשורות בתכנית ההתנתקות. מכל מקום, תימשך הירידה בצריכה הציבורית לנפש, ושיעור גידולו של מספר המועסקים בשירותים הציבוריים יהיה נמוך מזה של כוח העבודה.

היבוא צפוי לגדול בקצב מהיר יחסית, כתוצאה מהתייצבות במלאים, לאחר שנים של ירידה מתמשכת. עם זאת, קצב הגידול של היבוא צפוי להיות דומה לזה של היצוא ב-2005, ונמוך ממנו ב-2006, גם כתוצאה משיעור ההשקעה הנמוך במשק. הגידול החזוי של היבוא נגזר באמצעות מקדמי היבוא של השימושים⁶, בהנחה של פיחות קל בשער החליפין הריאלי ב-2005, תוצאת ירידה קלה בעלות העבודה ליחידת תוצר וייסוף ריאלי ב-2006.

⁶ המקדמים מלוח תשומה תפוקה של שנת 1995 הותאמו ושונו על מנת "לסגור" את היבוא בפועל בשנת 2004.